וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ **כְּזֹהַר** הָרָקִיעַ, וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. (דניאל יב 3).
גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ, **סוֹד** יי לִירֵאָיו, וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם. (תהל׳ קיט 18)
וִיהִי נֹעַם יי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ. (תהל׳ צ 17)
טוֹב אַתָּה וּמֵטִיב לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ. (תהל׳ קיט 68)
בָּרוּךְ אַתָּה יי לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ. (תהל׳ קיט 12)

36. בהעלותך. על סיפורי התורה. (במדבר קמט/ב-קנ/א)

1. רקע

רבי אלעזר ור׳ יוסי ור׳ יצחק הוו אזלי באורחא היו הולכים בדרך. **פגעו באינון טורי קרדו.** הגיעו עד להר קרדו[1]. **עד דהוו אזלי, זקף עינוי ר׳ אלעזר וחמי אינון טורי רמאי** תוך כדי הליכה, הרים ר׳ אלעזר את עיניו לָהָרים הגבוהים האלה, **והוו חשוכן ודחלן בדחילו.** היו חשוכים ונוראים.

א״ר אלעזר לאינון חברייא אמר ר׳ אלעזר לחביריו: **׳אִלּוּ אבא הכא לא הוה דחילנא** אילו אבא (רשב״י) היה כאן, לא היינו מפחדים, **אבל כיון דאנן תלתא, ומלי דאורייתא ביננא,** אבל כיוון שאנחנו שלושה ועוסקים בתורה, **דינא הכא לא אשתכח.** הדין (פחד) לא נמצא כאן׳.

2. סיפורי התורה אינם סיפורים בעלמא אלא סודות עמוקים

פתח ר׳ אלעזר ואמר: (ברא׳ ח 4): וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט.

כמה חביבין מלי דאורייתא דבכל מלה ומלה אית רזין עלאין, כמה חביבים דברי התורה, כי בכל מילה ישנם סודות עליונים **ואורייתא כלא, ׳עלאה׳ איקרי** והתורה כולה, נקראת ׳עליונה׳. **ותנינן בתליסר מכילן דאורייתא** ושנינו בשלוש עשרה מידות (שהתורה נדרשת בהן, המידה הח׳): **כל דבר שהיה בכלל, ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כלו יצא[2]. דהא אורייתא דאיהי כללא עלאה** כי התורה שהיא כלל עליון, **אע״ג דנפק מנה חד ספור בעלמא** למרות שמופיע בה סיפור (שנראה) פשוט. **ודאי לא אתי לאחזאה על ההוא ספור** ודאי (התורה) אינה באה לספר סתם סיפור (פשוט), **אלא לאחזאה מלין עלאין, ורזין עלאין** אלא ללמדנו מילים עליונות, סודות עליונים.

״ולא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כלו יצא״: בגין דההוא ספור דאורייתא, או ההוא עובדא כי אותו סיפור או מעשה שכתוב בתורה, **אע״ג דהוא נפקא מכללא דאורייתא** למרות ש׳יצא׳ מכלל התורה (שונה מכלל התורה שהוא ספר מצוות), **לאו לאחזאה על גרמיה נפק בלבד** אינו נכתב רק כדי לספר סיפור, **אלא לאחזאה על ההוא כללא עלאה דאורייתא כלא נפק.** אלא כדי ללמדו על הכלל העליון כולו.

תא חזי בא וראה: **מלך בשר ודם , לאו יקרא דיליה הוא לאשתעי מלה דהדיוטא** אין כבודו של מלך בשר ודם לעסוק בדברי הדיוטות, **כ״ש למכתב ליה** קל וחומר לכותבם. **ואי סליק בדעתך, דמלכא עלאה קב״ה,** וכי יעלה על דעתך שהמלך העליון, הקב״ה, **לא הוו ליה מלין קדישין למכתב,** לא היו לו דברים קדושים לכתוב **ולמעבד מנייהו אורייתא** ולשלב אותם לתורה **אלא דאיהו כניש כל מלין דהדיוטין** אלא אסף סיפורי הדיוטות, **כגון מלין דעשו** כמו

---

[1] מדרש בב״ר (לג, ה) נחה התיבה על טורי קרדונייא, ולפי תרגומי אונקלוס ויונתן: טורי קרדו, טורי דקדרון. מסתבר כי המסורת היהודית מזהה את הרי אררט עם הרי כורדיסתן, המפרידים בין ארמניה לבין ארם נהרים (צפון סוריה).

[2] לדוג׳ כתוב (שמות לה 3): לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. הבערה זו כבר נכללת בפסוק אחר כי כתוב (שמות לא 15): כָּל הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת; אם כן, מדוע התורה מדגישה במיוחד הבערה שאסורה בשבת?
לומר לך שכשם שהבערה היא אב מלאכה וחייבים עליה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה חייבים עליה בפני עצמו. (שלא תאמר שאם עשו כמה מלאכות בשוגג חייב רק חטאת אחת, אלא חייב על כל אחת ואחת.

פרשת עשיו, **מלין דהגר** פרשת הגר, **מלין דלבן ביעקב** פרשת לבן ויעקב, **מלין דאתון** פרשת האתון, **מלין דבלעם** פרשת בלעם, **מלין דבלק** פרשת בלק, **מלין דזמרי** פרשת זמרי. **וכניש להו וכל שאר ספורין דכתיבין, ועביד מנייהו אורייתא** אסף את כולם, ואת כל שאר הסיפורים, וערך אותם בתורה?! **אי הכי, אמא אקרי** אם כן, מדוע כתוב (מלאכי ב 6)**: תּוֹרַת אֱמֶת;** (תהל' יט 8-11): **עֵדוּת ה' נֶאֱמָנָה ... פִּקּוּדֵי ה' יְשָׁרִים ... מִצְוַת ה' בָּרָה ... יִרְאַת ה' טְהוֹרָה ... מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת. וכתיב הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב?! אלין אינון מלי דאורייתא !** אלו הם כינויי התורה!

אלא ודאי אורייתא קדישא עלאה, איהו אורייתא דקשוט אלא התורה היא בוודאי עליונה ואמתית: **תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. וכל מלה ומלה, אתייא לאחזאה מלין עלאין** כל מילה (שבתורה) באה ללמדנו עניינים עליונים, **דההוא מלה דההוא ספור, לאו לאחזאה על גרמיה בלבד קא אתיא** שהסיפור או הפרשה אינם באים רק כדי ללמד אותנו על עצמו, **אלא לאחזאה על ההוא כללא קאתי,** אלא ללמד על הכלל כולו, **כמה דאוקימנא** כפי שביארנו.

3. <u>דוגמה: פירוש הפסוק "ותנח התיבה"</u>

תא חזי בא וראה: **וַתָּנַח הַתֵּבָה וגו', האי קרא כך** אם כך הפסוק, **כל שכן אחרנין** קל וחומר האחרים. **בשעתא דדינא תלי על עלמא ודינין שריין** בשעה שהדין נמצא בעולם והדינים שולטים **וקודשא בריך הוא יתיב על כורסייא דדינא** הקב"ה יושב על כיסא הדין **למידן עלמא** כדי לשפוט את העולם. **בההוא כורסייא** כשהוא יושב על כיסא זה **כמה רשימין אתרשימו ביה כמה פיתקין גניזין בגויה בגו אחמתא דמלכא** כמה רשומות (פסקים) נרשמו בו, כמה הכרעות גנוזות בתוך תיקו של המלך **כלהו ספרים דפתיחו תמן אתגניזו** כל הספרים פתוחים, גנוזים שם, **ובגין כך לא אתנשי מלה מן מלכא** כך שהמלך אינו שוכח ולו מילה אחת. **והאי כורסייא לא אתקן ולא שריא אלא בחדש השביעי דאיהו יומא דדינא,** הכיסא הזה אינו מבוסס היטב אלא בחודש השביעי שהוא יום הדין, **יומא דכל בני עלמא אתפקדון ביה כלהו עברין קמי ההוא כרסייא** היום שכל אדם נידון בפניו ועובר בפני אותו כיסא דין, **ועל דא** לכן **וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי ודאי! דאיהו דינא דעלמא** שהוא דין העולם.

עַל הָרֵי אֲרָרָט[3]: אלין מאריהון דדינין, מאריהון דיבבא ויללא, וכלהו שליחין בההוא יומא קמי קודשא בריך הוא אלו הם בעלי הדין, בעלי יבבה ויללה וכל השליחים (הנמצאים) ביום ההוא לפני הקב"ה **וכמה מארי תריסין אתערו בהאי יומא, וכלהו קיימי תחות ההוא כרסייא בדינא דעלמא** וכמה בעלי מגנים (קטגורים) מתעוררים ביום ההוא וכולם עומדים תחת אותו כיסא דין העולם. **וישראל מצלאן צלותא בההוא יומא ובעאן ומתחננן קמיה ותקעין בשופר** וישראל מתפללים את תפילותיהם באותו יום, מבקשים ומתחננים לפניו, ותוקעים בשופר **וקודשא בריך הוא חייס עלייהו ומהפך דינא לרחמי** והקב"ה חס עליהם והופך את הדין לרחמים, **וכל עלאי ותתאי פתחי ואמרי** וכל העליונים והתחתונים פותחים ואומרים (תהל' פט 16) **אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, ועל דא בעינא בההוא יומא דההוא דתקע דידע עקרא דמלה ויכוון ביה בתרועה ויעביד מלה בחכמתא** ולכן, כל מי שתוקע בשופר ביום ההוא חייב לדעת את סוד הדברים ויכוון בהם בתרועה ויעשה הדבר בחכמה **ועל דא כתיב** לכן כתוב **אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה ולא כתיב תוקעי תרועה, והא אתמר[4].** כך הסברנו.

---

[3] מלשון ארור

[4] מס' ראש השנה כב/ב: תקיעת שופר היא חכמה היא ואינה מלאכה. (מס' ראש השנה כב/ב). יהי רצון לפני תקיעות שופר בראש השנה: ... וְיַעֲלוּ תְּקִיעוֹת אֵלּוּ לְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ עִם תְּקִיעוֹת בְּנֵי עֲלִיָּה בָּנֶיךָ הַיּוֹדְעִים וְהַמְכַוְּנִים כָּל כַּוָּנוֹת שְׁמוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וְזִוּוּגֵי מִדּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הַמְעוֹרְרִים אֶת הָרַחֲמִים.

4. <u>איתור המערה</u>

אזלו כל ההוא יומא הלכו כל אותו יום. **כד רמש ליליא, סליקו לחד אתר ואשכחו חד מערתא.** כשירד הלילה, עלו למקום מסוים, ומצאו מערה. **א״ר אלעזר: ׳ליעול חד גו מערתא, אי אשתכח אתר דאיהו יתיר מתתקן** ׳׳׳כנס אחד מאתנו במערה, כדי לדעת האם נמצא מקום נוח יותר׳. **עאל ר׳ יוסי וחמא מערתא אחרא בגויה נהורא דשרגא ביה.** נכנס רבי יוסי וראה שישנה מערה שנייה סמוכה לראשונה, ואור של נר מאיר אותה. **שמע חד קלא דהוה אמר** שמע קול שאמר **בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. הכא נטלא כנסת ישראל נהורא** כאן כנסת ישראל נטלה אור, **ואמא עלאה מתעטרא ואמא עליונה מתעטרת וכלהו בוצינין מינה נהרין וכל הנרות מאירים ממנה בה תרין טופסירין דקיקין בה שתי שלהבות דקיקות פרחין שושבינין כלהו קטרין לגבי עלאה ומתמן לתתא.**

שמע ר׳ יוסי, וחדי. ושמח. **אתא** חזר **לגבי ר׳ אלעזר. א״ל ר׳ אלעזר: ניעול דקב״ה אקדים לן האי יומא לאתרחשא לן בנסין** ניכנס כי הקב״ה הקדים אותנו לעשות לנו נסים. **עאלו. כיון דעאלו, חמו תרין בני נשא דהוו לעאן באורייתא.** נכנסו. כשנכנסו, ראו שני אנשים שהיו לומדים תורה.

א״ר אלעזר (תהל׳ לו 8): מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן. קמו אלין ויתבי כלהו וחדו כלהו קמו אותם האנשים מפניהם, ישבו כולם ושמחו יחד.

אמר רבי אלעזר: מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים דאשכחנא לכו שמצאנו אתכם, **חסד עבד לן קב״ה באתר דא.** חסד עשה לנו הקב״ה במקום הזה **השתא אדליקו בוצינין** עכשיו הדליקו נרות!